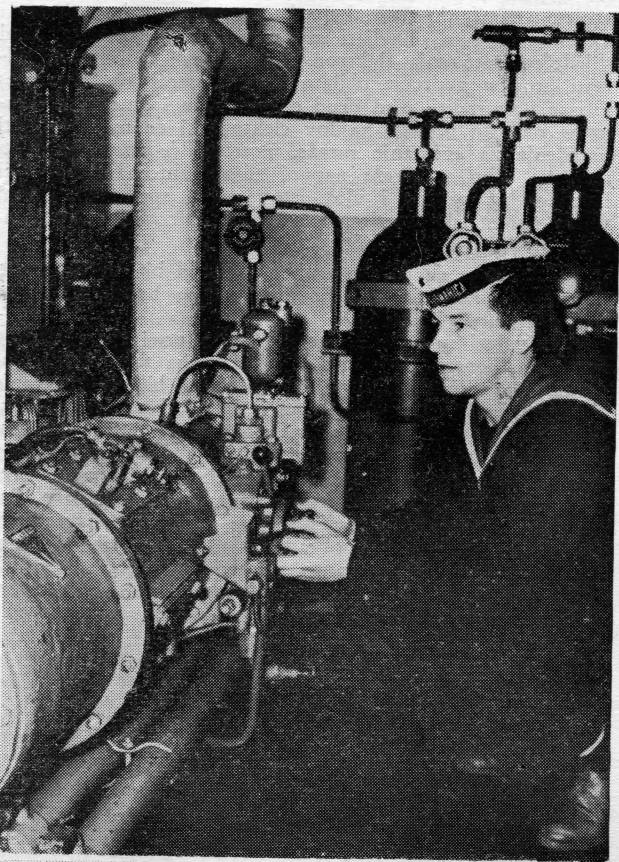

Brazdama sjevernog Jadrana

Kap. korv. Dušan Vesić, Split

Neprestani južni vjetar sa kišom naprosto neda glavu, pomoliti iz otvora na palubi. Samo poneki mornar ili starješina pretrči preko siza zaogrnut u kišnu kabanicu, pa nestane u utrobi drugog — susjednog — broda. To je palubna služba koja, htjela ne htjela, mora. Ostali su se već »snašli« i u suhim prostorijama. Takav je, uostalom, svaki ovaj kišni dan. A drugo je to kad su na zadatku . . . ako plove. Onda, molim lijepo . . . Svaka čast ovim mornarima i starješinama. Onda nema tu, ovako i onako, nego, pritegnu škote pa udri po debelom moru. A onda je i najveselije.

NEPREKINUTA TRADICIJA

Pričaju tako mornari između dva časa za vrijeme »voljno«. Eto, na primjer, ovi na minolovcima . . .

More i vjetar stalno pojačavaju. Zvižde konopi kao napregnute strune. Valovi prelijevaju palubu i razbijaju se o komandni most. Noć bez mjesecine. Brodovi isplovljavaju na otvoreno more i nestaju na tamnom horizontu.

Zajednička vježba sa drugim vrstama brodova!

— Uskoro će i jutro, a obale nikud okolo javlja se iz kormilarnice mornar Leopold Pirk. — Vječito vidim samo vodno svjetlo broda ispred nas . . .

— Tja, to ti je kad si želio da dođeš na more — dobacuje mu podrugljivo ali drugarski mornar kraj njega.

— Da, želio sam . . . Zašto ti sad meni to nabadaš na nos . . . ?

— Ništa, onako tek . . . I ja sam bio najsretniji kad dođoh na brod. A, pravo da ti kažem, nije mi ni sada žao. Znao sam da na moru ne cvjetaju samo ruže . . . Kako kažu ono stari pomorci, da mornarski kruh ima devet kora . . .

— Eh, nemoj ti sada da se praviš važan kao da si preplovio sve oceane naše Kugle.

Tako »čekalaju« mornari po ovoj više dosadnoj nego dugoj proljetnoj noći. Malo prođe pa opet spomenu svoga komandanta Branka Dobrića, koji je još u ratu počeo da uništava morske mine i ni sam ne zna broja koliko ih je povadio i uništio.

— Gorica livo! — naredi komandni brod.

Znak za taktički manevar. Tajnoć lampa zablješti u noći.

— Razumijen — odgovaraju također signalom brodovi u stroju.

Tako minolovci iz kolone predoše u stroj za razminiranje. U drugom prijelazu, taktički broj »2« podsijeca minu . . . Minolovac kojim komanduje poručnik fregate Liubo Švajnović okreće brod prema mini. Sada su oni u ulozi broda uništivača mina. Uloge se kasnije izmjenjuju.

— Nije rat — reče mi drug na mostu — ali zar to, uostalom, za ovu vrstu brodova i njihove posade nije sve jedno. Mina je opasna i u ratu i u miru . . . ona ne zna ni kakve konferencije. Drugo je to što joj mi ne damo punjenje, pa ovako prazna može da se valja i prijeti koliko hoće. Važna su ovdje naprezanja . . . treba obučiti mornara da zna sve što mu sutra može trebati.

Brod kao da malo uspori. Minolovka je uhvatila sidreno čelik-čelo mine. Motori zabrujaše nešto jače. Dim motora, diže se u visinu!

— O korisnosti viežbe da i ne govorimo: novi mornari su prvi put vidjeli kako eksplozivni rezači kidaju sidrene lance i kako mine skaču po morskoj površini. To su ranije učili samo na času ili u kabinetu — priča poručnik bojnog broda. — Ovako, kad je očigledno, najviše ih veseli.

Slika gore: Motori će uskoro pokrenuti brod

Dole: Signalista sa minopolagača je imao pune ruke posla

Kasnije, na povratku u bazu, dugo su pričali o moći svojih ne tako velikih koliko snažnih i sposobnih brodova u razminiranju. Oni nastavljaju tradiciju jedinice koja je u prvim poslijeratnim godinama mnogo učinila da naši plovni putevi budu čisti od mina.

TORPEDNI UDAR

Nekako u isto vrijeme kad su stigli na minolovce, došli su i na torpedne čamce novi mornari. Mladi i golobradasti . . . Vrijeme njihova dolaska upravo se »poklopilo« sa vježbom, pa i oni podoše na »krštenje«. Jedva prenoše mornarske vreće sa opremom preko siza na palubu, a oficir straže već naredi da stave pojaseve za spavanje i podbradnike na urednim i kao snijeg bijelim mornarskim kapama.

Zvižduk brodske sirene propara vlažni zrak u tihoj uvali. Odmah zatim, klaksoni najviše uzbunu.

Palubom se vrmaju mornari. »Stari« iskusno izvršavaju naređenja, a novi, pomalo zbunjeno i nesigurno, ali uporno, slijede svoje drugove.

— Sve mi se čini da će iz ovog mira da se skuha neka popara. Kao tišina pred buru — kaže jedan novajlija uzimajući čaklju da otisne bok broda.

— More, nije to ništa . . . ? Čekaj ti malčice dok izidemo na otvoreno . . . onda ćeš tek ti osjetiti što je to majčino mlijeko. Što ti misliš, da je ovo crveni krst.

— Ma, ono upravo tako i ne mislim, ali treba ipak malo vremena dok se snademo. Znaš, kako je . . .

Jedan trgovački brod koji se iznenada pojavio na horizontu ploveći prema Rijeci, odjednom je postao »neprijateljski ratni brod«. Na torpednim čamcima nastaje komešanje. Još nije pala nijedna komanda, a svi su znali da se približava ono najvažnije: borba.

Uzbuna!

Torpedni čamci povećavaju brzinu. Razvodnik Mladen Čubrčić, torpedista, vrti nišansku spravu. Desetar Suljo Hadžimurtezović, motorista sa »osmice« povremeno glavom izviri iz motornog prostora, da uhvati malo svježeg zraka, pa se izgubi u prostoru. Osjeća i on da će ubrzo početi »krkljanac«.

— Pali, pali! — začu se sa svih strana komanda, pa torpedni sviše svoje kursove prema cilju i ustremiše se na »neprijatelja«.

Škljocaju naprave torpednih aparata. Torpeda (istina bez njih) napuštaju cijevi i za kratko vrijeme nestaju pod morskim površinom.

Mornari nabili vratove u kišne kabanice.

— Ima li šta novog, Luka? — pita jedan starješina desetara Luku Jema, radistu na TČ-155.

— Ništa ne javljaju . . .

Komandant upravi torpedni čamac na cilj još jednom, na pošto ispalio i drugo torpedno okrenu brod u protukurs . . . Očekuje slijedeće naređenje. Kormilar upravi oči u komandni brod pa ne trepće.

U kasni mrak brodovi pristaše u jednoj istarskoj luci. Motorista sa torpednog čamca čiji je krajnji brojka »devet«, mornar Joža Poznaičsek ne pođe te večeri na izlaz koji je nesumnjivo zaslužio, već osta sa komandnirom borbačkog odreda da pripremi motore za narednu vožnju.

Mornar Miloš Kozomara ugrabi trenutak da svojim drugovima zapjeva svoju kompoziciju »Desant na Drvar«.

Razvodnik Obić, najbolji nišandžija na torpednim, mornari Ivan Grbić, Cvijan Vrančić, Edhem Dedić i ostali, zagledaše se u svog popularnog pjevača.

PROLOG MINERA

Poručnik bojnog broda Stanko Grujić mahnu rukom.

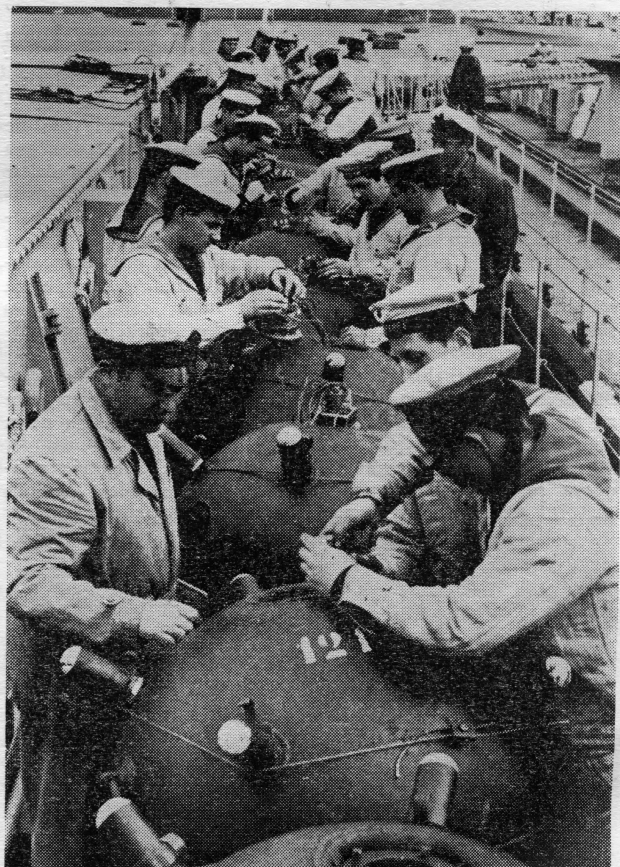
— Sad! — izreče i pritisnu štopericu.

Mornari — mineri na čelu sa vodnikom-stažistom, priskočiše minama.

— Šta to mjere?

— Obaraju normu u završnom pripremanju mina.

Otvaraju hidrostatske osigurače, spajaju detonatore . . . Pripremaju podsticajni metak i stavljaju na kraju šecerno osiguranje. Mine su sada spremne. Za svega nekoliko minuta tri mornara pripremiše desetak mina!

Slika gore: Jugo sa kišom nije smetalo minerima da pripreme dubinske bombe

Dole: Završno pripremanje mina pred obaranje

U ČETVEROVEZU

— Nema se što zamjeriti ovim momcima — kaže kapetan fregate Radovanović — A tek, da ste ih vidjeli na zimskim vožnjama!

Povede se tako riječ o plovljenju Kvarnerom jedne zimske hladne noći pune bure i susnježice. Živa u termometru pokazivala je tri crtice ispod nule.

Zadatak polaganja izvršili su na opće zadovoljstvo svi mornari i starješine ove jedinice. Komanda nije »zaboravila« da ih za to pohvali. Desetar Hilmo Muratović i razvodnik Jovan Radonjić, komandiri borbenih stanica, najbolje znaju koliko je od njihovog rada zavisio uspjeh pri polaganju mina. A tako je na svakom brodu . . .

Ili, na primjer, signalista Ratko Budalić sa minopolagača »235« i Šandor Kučera sa drugog broda, imali su također pune ruke posla, jer novi mornari još nisu bili vični stajanju na signalnom mostu po lošem vremenu kada se brodovi ljuljaju kao orahova ljudska.

Dvanaest dana i isto toliko noći van baze u nenaseljenim mjestima, kraj neizgrađene obale, a najviše — na otvorenom moru.

Artiljerac Ivan Tešić je jedan od onih što su tek ukrcani, pa odmah na vožnju. I mornar Dragan Lepović sa minopolagača kojim komanduje poručnik bojnog broda Mitja Huber, također.

Patrolni brodovi se lagano ljuljuškaju u četverovezu. »Devetka« tek što je uplovila sa zadatka.

— Provjerite obučenosť ljudstva — naredi komandan-tima brodova poručnik bojnog broda Petar Kapor.

Jedva da to izreče, a na »jedanaestici« prostruji ono poznato: Uzbuna! Odmah zatim i na ostalim patrolnim brodovima.

— Onaj tamo, što se mota kraj kormilarskog točka, to je mornar Petar Galešić, kormilar — kaže poručnik bojnog broda Tomo Stunić. — On po »bonaci« dobro kormilari, ali, kad zapuše, ma ni za stepen da skrene sa kursa . . . Pravi majstor na kormilarskom točku. Inače, u slobodno vrijeme spreman je da nasmije i najmrgodnijeg člana posade.

Spomenuše usput i ime mornara Petra Vukoja koji je prvi naučio teoriju nišanja i opis svih rešetki na oruđima, pa je to znanje prenio i na ostale mornare. O mladom vodniku, radio-telegrafisti Martinu Kozaku koji ne napušta svoju radio-kabinu za svo vrijeme plovljenja — tako sve najbolje . . .

I tako redom, od broda do broda, teče život mornara i njihovih starješina. Život naporan, ali pun snage i mladosti. Malo je onih koji prelaze tridesetu od starješina, a često su i mlađi od svojih mornara. Brod im je u isto vrijeme i dom i — škola.